

Słowo wstępne

XXXIII tom „Nowej Kodyfikacji Prawa Karnego” poświęcony jest karom i środkom wolnościowym. Głównym zadaniem publikacji jest przedstawienie przez różnych autorów, w ramach jednego tomu, opracowań zogniskowanych na wyodrębnionym zagadnieniu. Wolnościowe środki reakcji na przestępstwo stanowią bardzo aktualny problem współczesnej polityki kryminalnej, zwłaszcza w naszym kraju. Zakłada się, że mają one stanowić główny instrument walki z przestępczością, zgodnie z wyrażoną w art. 58 § 1 k.k. zasadą *ultima ratio* bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Powszechnie uważa się, że kary i środki wolnościowe są bardziej humanitarne. Pociągają duże niższe koszty w zakresie postępowania wykonawczego, pozwalają uniknąć izolacji, eliminując tym samym ujemny wpływ współlosadzonych skazanych i atmosfery zakładu karnego. Dodatkowo wyłączają potrzebę readaptacji do życia w społeczeństwie i rodzinie. Utrzymujący się w naszym kraju wysoki poziom populacji osób karnie izolowanych oraz bardzo poważna niewydolność systemu probacji stawiają to zagadnienie w jeszcze ciekawszej perspektywie.

Charakterystyka najnowszych trendów oraz praktyczne problemy orzecznicze i wykonawcze w zakresie kar i środków wolnościowych, a także krążące na ten temat opinie i oceny są elementami rzeczywistości społecznej i trzeba się z nimi poważnie liczyć. Wydaje się jednocześnie, że opinia publiczna jest słabo (a czasami wręcz mylnie) poinformowana o faktycznych problemach związanych z tymi środkami reakcji na przestępstwo. Obiegowe opinie mają często niewielki związek z prawdą, są raczej wyrazem rozbudzanych emocji i uprzedzeń, czy też doraźnej gry politycznej. W związku z tym publikacja całego zespołu problemów związanych z tą szczególną kategorią środków reakcji na przestępstwo ma swoje uzasadnienie. Uzasadnienie to jest tym mocniejsze, że w ramach kierowanego do czytelników tomu udało się zebrać opracowania jednych z najlepszych specjalistów w tym zakresie w naszym kraju, repre-

zentujących wiodące ośrodki naukowe zajmujące się problematyką kary i innych form reakcji na przestępstwo.

Wśród poruszanych tematów znalazły się takie kwestie jak problem skutecznych alternatyw dla kary pozbawienia wolności oraz zagadnienie nieefektywnego modelu pracy ze skazanymi, determinującego potrzebę poszukiwania nowych skuteczniejszych paradygmatów tej działalności (np. w postaci tzw. modelu pracy socjalnej ze skazanymi). W perspektywie ograniczania zjawiska recydywy ważnym, poruszonym w niniejszym tomie, problemem staje się tzw. mechanizm szacowania ryzyka i skutecznego diagnozowania, zwłaszcza sprawców oddanych pod dozór w ramach środków probacyjnych. Osobno przeanalizowano czynności zawodowego kuratora sądowego związane z wykonywaniem kary ograniczenia wolności, gdzie kurator na skutek ostatnich zmian legislacyjnych stał się głównym organem postępowania wykonawczego, przejmując na siebie prawie cały ciężar związany z wykonywaniem tej sankcji. Dozór kuratora analizowany jest także przez pryzmat jego nowej odsłony, a mianowicie w związku z propozycją włączenia tej instytucji do środków leczniczych i terapeutycznych, stosowanych wobec skazanych z zaburzeniami psychicznymi. Przedmiotem różnokierunkowych rozważań jest także instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary (analizowana historycznie, w perspektywie polityki kryminalnej i orzeczniczej, a także przez pryzmat projektów zmian w kodeksie karnym oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego). Poruszone zostały także problemy wykonywania środków o charakterze wolnościowym w prawie karnym skarbowym oraz zagadnienie wykonywania środka karnego zakazu zajmowania określonego stanowiska, zwłaszcza w perspektywie zakazu pełnienia funkcji piastuna organu spółki handlowej.

Biorąc pod uwagę wyjątkowy charakter XXXIII tomu, a zwłaszcza treść opracowań przygotowanych przez jego Autorów, zespół redakcyjny pragnie wyrazić wolę kontynuowania tak zaprojektowanego przedsięwzięcia wydawniczego. Chcielibyśmy w tym miejscu zapowiedzieć, że praktyka dedykowanego konkretnemu problemowi, specjalistycznego tomu „Nowej Kodyfikacji Prawa Karnego” będzie praktykowana w przyszłości. Składając tę deklarację liczymy na zainteresowanie Czytelników i przyszłych Autorów.

dr hab. Tomasz Kalisz, prof. nadzw. UW